

MEB-UNICEF Güncellemesi ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Okul Dışı Öğrenme Ortamları Üzerine Analiz

An Analysis of Out-of-School Learning Environments within the Context of the MONE-UNICEF Update and the Turkish Century Education Model

Aynur Orhan¹, Berrin Demir², Hayranur Çil³, Esra Betül Kölemen⁴

ÖZ

Türkiye’de 1952’den 2024’e kadar okul öncesi eğitim programları, çocukların gelişimsel ihtiyaçları ve toplumsal değişimlere göre sürekli yenilenmiştir. 2024 yılında uygulamaya konan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve MEB-UNICEF Ortaklığı ile Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı, bu değişimin önemli örneklerindendir. Bu çalışmada, her iki program okul dışı öğrenme ortamları açısından incelenmiştir. Araştırma, doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüş, veriler betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Sonuçlar, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde okul dışı öğrenmeye ilişkin kazanımlara daha fazla yer verildiğini göstermektedir. Doğa ile etkileşim, toplumsal sorumluluk ve sosyal katılım gibi unsurların ön plana çıktığı görülmüştür. Bu durum, çocuk merkezli ve yenilikçi eğitim anlayışlarının artık kurumsal düzeyde benimsendiğini ortaya koymaktadır.

ABSTRACT

Preschool education programmes in Turkey have undergone continuous reform from 1952 to 2024 to meet children's developmental needs and social change. In 2024, two major updates-the Turkish Century Education Model and the MONE-UNICEF Updated Preschool Education Programme-marked key steps in this transformation. This study aims to analyse both programmes in terms of out-of-school learning environments using document analysis and descriptive analysis techniques. Findings show that the Turkish Century Education Model includes more references to out-of-school learning in its learning outcomes and sub-outcomes. Activities encouraging interaction with nature, social responsibility projects, and community engagement are especially emphasised. These elements reflect a growing institutional focus on innovative, child-centred education practices. The increased attention to experiential and real-world learning opportunities suggests a shift toward holistic development in early childhood education.

¹ Yüksek lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi eğitimi Anabilim Dalı, aynur.orhan1@ogr.sakarya.edu.tr, Orcid ID:0009-0005-6952-2987.

²Yüksek lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi eğitimi, berriindarslan@gmail.com, 0009-0009-2788-2174.

³Yüksek lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi eğitimi Anabilim Dalı, hayranur.cil2@ogr.sakarya.edu.tr, Orcid ID:0009-0005-6087-5428.

⁴Dr.Öğr.Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi eğitimi, menevse@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2435-4092.

Kaynak Gösterimi: Orhan, A., Demir, B., Çil, H., & Kölemen, E. B. (2025). MEB-UNICEF güncellemesi ve Türkiye yüzyılı maarif modeli kapsamında okul dışı öğrenme ortamları üzerine analiz. *Early Childhood Education Researches*, 3(1), 20-41.

Anahtar Kelimeler:

Okul Dışı Öğrenme, Okul Öncesi Eğitim, Non-Formal Öğrenme, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı.

Keywords:

Out-Of-School Learning, Pre-School Education, Non-Formal Learning, 2024 Pre-School Education Programme.

Extended Abstract

Introduction

The preschool period is a critical stage in human development, shaping many aspects of a child's future. This stage is marked by rapid development in physical, social, emotional, cognitive, and moral domains, which progress in interaction with one another (Çelikkaleli, 2014). Preschool education must recognise that children acquire knowledge not only in classrooms but also in out-of-school environments (Avraamidou, 2015). Out-of-school learning enriches the educational process through outdoor play, physical activities, and both structured and unstructured experiences (Cooper, 2015). These environments are defined as spaces where planned activities aligned with curriculum outcomes and indicators are implemented (Hannu, 1993).

Modern educational approaches increasingly emphasise experience-oriented and research-based learning beyond classroom walls (Göloğlu-Demir & Çetin, 2021; Güngör, 2021). Examples of such environments include parks, forests, science centres, historical sites, and sports complexes (Ay, Anagün, & Demir, 2015; Kubat, 2018; Saraç, 2017; Sarioğlu & Küçüközer, 2017). These areas support children in applying knowledge to real-life situations and learning through hands-on experiences (Aydemir & Gökçe, 2016).

The aim of this study is to analyse the Preschool Education Programme updated by UNICEF and the Turkish Century Education Model Preschool Education Programme in terms of how they incorporate out-of-school learning. In line with this aim, the study focuses on answering four research questions.

1. What are the elements related to out-of-school learning environments under the headings of 'the aims and basic principles of preschool education and the basic features of the preschool education programme' in the preschool programme updated by UNICEF?
2. What are the elements related to out-of-school learning environments under the headings of 'aims and basic principles of preschool education' in the Turkish century education model preschool education programme?
3. What are the elements related to out-of-school learning environments in the achievements and indicators of 36-72-month-old children in the development areas of 'cognitive, language, physical development and health, social-emotional development and values' in the preschool programme updated by UNICEF?
4. What are the elements related to out-of-school learning environments in the learning outcomes of 36-72-month-old children's 'Turkish, mathematics, science, social, movement and health, art and music' field skills in the Turkish century education model preschool education programme?

Method

This study employed document analysis, a qualitative research method, to examine two programmes: the "Turkish Century Education Model Preschool Education Programme" and the "Preschool Education Programme Updated by UNICEF." These programmes served as the data sources. Descriptive analysis was used to evaluate the content related to out-of-

school learning. The analysis focused on aims, principles, achievements, indicators, and field skills. Both programmes were reviewed in detail to identify elements supporting out-of-school learning, and the findings were interpreted accordingly to assess their contributions to early childhood education.

Findings

The elements related to out-of-school learning environments in the Preschool Education Programme updated by UNICEF were evaluated as follows: It is seen that 3 of the 25 basic principles stated in the programme are directly related to out-of-school learning environments. In addition, one of the main features of the programme is associated with out-of-school learning environments, but there is no statement directly involving out-of-school learning in the objective. In this respect, it shows a significant increase compared to the 2013 MoNE Preschool Education Programme. In the 28 objectives, indicators and explanations related to cognitive development in the programme, elements and outcomes related to out-of-school learning were not included. 2 of the 13 language development objectives, indicators and explanations included elements and outcomes related to out-of-school learning. 5 of 23 objectives, indicators and explanations related to physical development include elements and outcomes related to out-of-school learning. 5 of 22 outcomes, indicators and explanations related to social-emotional development include elements and outcomes related to out-of-school learning. The elements related to out-of-school learning environments in the Turkish Century Education Model Preschool Education Programme are evaluated as follows: One of the five objectives in the programme is associated with out-of-school learning environments and outcomes. Four of the 26 basic principles in the programme are associated with out-of-school learning environments and outcomes, and there is no statement directly related to out-of-school learning environments in the objectives of the programme. Among the learning outcomes, sub-learning outcomes and explanations related to 14 mathematics field skills in the programme, 4 learning outcomes and 5 sub-learning outcomes include elements and outcomes related to out-of-school learning. 10 learning outcomes, sub-learning outcomes and explanations related to science domain skills, 6 learning outcomes and 13 sub-learning outcomes include elements and outcomes related to out-of-school learning. 22 sub-learning outcomes and sub-learning outcomes and explanations related to social domain skills, 11 learning outcomes and 15 sub-learning outcomes include elements and outcomes related to out-of-school learning. 12 learning outcomes, sub-learning outcomes and explanations related to movement and health domain skills, 2 learning outcomes and 2 sub-learning outcomes include elements and outcomes related to out-of-school learning. 4 learning outcomes, sub-learning outcomes and explanations related to art domain skills, 2 learning outcomes and 4 sub-learning outcomes include elements and outcomes related to out-of-school learning.

Discussion and Conclusion

In conclusion, the study reveals that, unlike the 2013 curriculum, the updated programmes by UNICEF and the Turkish Century Education Model emphasize the significance of out-of-school learning environments. These environments promote children's interaction with nature, enhance observational skills, and enrich learning through concrete experiences. The renewed programmes adopt a skills-based and inclusive approach, supporting more effective use of such environments in early childhood education. Integrating these learning settings systematically into the curriculum is likely to contribute positively to children's overall development and learning processes.

Giriş

Okul öncesi dönem, çocuğun gelişimi açısından yoğun ve kritik bir süreçtir; bu dönem hem nitelik hem de nicelik açısından önemli bir evreyi oluşturur. Doğumla başlayan gelişim süreci, çocuğun geleceğini belirleyecek birçok özelliği içinde barındırır. Gelişim, fiziksel, sosyal, duygusal, bilişsel, dilsel, cinsel ve ahlaki gibi farklı alanlarda incelenebilse de bu alanlar birbirleriyle etkileşim halinde bir bütün olarak ilerlemektedir (Çelikkaleli, 2014). Erken çocukluk dönemindeki eğitimin kalitesi, çocuğun gelecekteki başarıları ve topluma entegrasyonu açısından büyük bir öneme sahiptir. Çocuğun çevresinin zenginleştirilmiş uyarıcılarla bilinçli ve sistematik bir şekilde desteklenmesi, gelişim sürecinin etkinliği için kritik bir rol oynamaktadır (Akduman, 2016).

Okul öncesi eğitim, çocukların yaşadıkları dünyaya dair bilgilerini yalnızca sınıf ortamında değil, aynı zamanda büyük ölçüde okul dışında da edindikleri gerçeğini göz önünde bulundurmalıdır (Avraamidou, 2015).

Okul dışı öğrenme, öğrenme ve öğretme sürecini zenginleştirici bir role sahiptir ve özellikle erken çocukluk eğitiminde açık alan oyunları, fiziksel etkinlikler ve yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış öğrenme deneyimlerini kapsamaktadır (Cooper, 2015). Bu kapsamda, okul dışı öğrenme ortamları, eğitim müfredatında yer alan kazanım ve göstergelere yönelik planlı etkinliklerin gerçekleştirildiği alanlar olarak tanımlanmaktadır (Hannu, 1993).

Okul Dışı Öğrenmenin Tanımı ve Önemi

Okul dışı öğrenme, öğretim programında yer alan kazanımlara ulaşmak amacıyla, okul dışında belli bir hazırlık ve plan çerçevesinde yürütülen eğitim faaliyetlerini ifade etmektedir. Geleneksel okul eğitimi (formal eğitim), sınıf içi ve belirli bir zaman dilimi ile sınırlıdır. Ancak, öğrencilerin farklı bilgi, beceri ve tutumlar geliştirebilmeleri için öğrenme süreci yalnızca okul ortamıyla sınırlı kalmamalıdır (Şen, 2019).

Günümüz eğitim anlayışında, eğitim faaliyetleri giderek okul duvarlarının dışına taşmakta ve daha esnek, deneyim odaklı, araştırmaya dayalı bir yapı kazanmaktadır (Göloğlu-Demir ve Çetin, 2021; Güngör, 2021). Okul dışı öğrenme ortamları; parklar, ormanlar, bilim merkezleri, sergiler, tarihi alanlar, spor kompleksleri, gözlem evleri ve milli parklar gibi mekânları kapsamaktadır (Ay, Anagün ve Demir, 2015; Kubat, 2018; Saraç, 2017; Sarıoğlu ve Küçüközer, 2017). Bu tür mekânlar, öğrencilerin bilgi düzeylerini artırmak, bu bilgileri günlük yaşamda karşılaştıkları problemleri çözmek için kullanabilmelerini sağlamak ve yaparak-yaşayarak öğrenme fırsatları sunmak amacıyla kullanılmaktadır (Aydemir ve Gökçe, 2016). Ayrıca, okul dışı öğrenme kavramı uluslararası alanyazında da geniş bir yer tutmakta olup; “outdoor learning”, “experiential learning” ve “informal learning” gibi kavramlar çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda yapılan çalışmalar, okul dışı öğrenmenin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerine önemli katkılar sağladığını ortaya koymaktadır (Rickinson et al., 2004; Waite, 2011; Beames, Higgins & Nicol, 2012).

Okul Dışı Öğrenmenin Eğitim Sürecine Katkıları

Okul dışı öğrenme, öğrencilerin tutum, duygu, sosyal beceri ve kişilik gelişimleri üzerinde doğrudan etkilidir. Ayrıca, okulda öğrenilen teorik bilgilerin gerçek yaşam bağlamında anlam kazanmasına olanak tanır ve kapsayıcı öğrenme süreçlerini destekler (Kubat, 2018). Bu ortamları, öğrencilere sınıf içinde edinilen bilgileri gerçek yaşamla ilişkilendirme fırsatı sunarak öğrenmenin anlamlı ve kalıcı hale gelmesine katkı sağlamaktadır. Bu tür ortamlar, öğrencilerin aktif katılımını teşvik ederken aynı zamanda merak duygusunu besler, eleştirel

düşünme ve problem çözme becerilerini destekler. Gerçek yaşamla bağlantılı öğrenme deneyimleri, öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilemenin yanı sıra sosyal ve duygusal gelişimlerine de katkı sağlamaktadır (Rickinson et al., 2004). Özellikle, okulda edinilen bilgi ve becerilerin günlük hayata uyarlanabilmesi veya gerçek hayatta bir karşılık bulması, öğrenmenin hem kalıcı hem de etkili olmasını sağlamaktadır (Sontay, Tutar ve Karamustafaoglu, 2016).

Bu bağlamda, okul dışı eğitim-öğretim faaliyetlerinin temel amacı, etkili ve kalıcı öğrenme süreçlerini desteklemektir. Öğrencilerin, öğrenmeyi eğlenceli ve anlamlı bir süreç olarak deneyimlemelerini sağlamak, onları aktif birer öğrenen haline getirmek ve öğrenme sürecine yeni bir perspektif kazandırmak, okul dışı öğrenmenin öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır (İnce ve Akcanca, 2021). Okul dışı öğrenme, erken çocukluk eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Çocukların farklı öğrenme ortamlarında deneyim kazanmalarını sağlamak, onların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemekte ve öğrenme süreçlerine zenginlik katmaktadır (Yılmaz & Sönmez, 2017; Öztürk, 2019). Öğretmenler açısından da okul dışı öğrenme, öğretim yöntemlerini çeşitlendirme, öğrencileri daha iyi tanıma ve öğrenci merkezli yaklaşımları uygulama noktasında önemli fırsatlar sunmaktadır. Eğitim ortamının esnekleşmesi, öğretmenlerin pedagojik uygulamalarını yenilikçi yollarla geliştirmelerine imkân sağlamaktadır (Bentsen, Jensen, Mygind & Randrup, 2010). Bu nedenle, okul öncesi eğitim programlarının yapılandırılmasında okul dışı öğrenme ortamlarının daha etkin bir şekilde kullanılmasına yönelik çalışmaların artırılması gerekmektedir. Bu yaklaşım, çocuk merkezli ve deneyim odaklı bir eğitim anlayışının yerleşmesine katkıda bulunacaktır.

Okul Öncesinde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Rolü ve Etkileri

Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve psikomotor gelişimlerini destekleyen kritik bir süreçtir. Bu dönemde eğitimin etkili ve kalıcı olabilmesi, öğrenme süreçlerinin yalnızca sınıf ortamıyla sınırlı kalmaması ve çocukların doğrudan deneyimleyerek öğrenme fırsatlarıyla zenginleştirilmesiyle mümkündür (Arnas, 2017). Okul dışı öğrenme ortamları, okul öncesi dönemde çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına yanıt veren zengin öğrenme fırsatları sunar. Bu ortamlar, çocukların çevreyle etkileşim içinde bulunarak aktif öğrenmelerini destekler ve sınıf içi öğrenmeyi pekiştirici bir işlev görür (Cooper, 2015). Okul dışı öğrenme ortamları, erken çocukluk eğitiminde önemli bir tamamlayıcı rol üstlenmektedir. Bu ortamlar, çocuklara doğal çevreyle ve gerçek dünya ile etkileşim fırsatları sunarak öğrenme süreçlerini desteklemektedir (MEB, 2024). Ayrıca, doğada geçirilen sürenin çocukların stres düzeylerini azalttığı, dikkat sürelerini uzattığı ve duygusal gelişimlerini hızlandırdığı yönünde bulgulara rastlanmaktadır (Coyle, 2010). Millî Eğitim Bakanlığı (MEB, 2024; s.131), okul dışı öğrenme ortamlarını şu şekilde tanımlamaktadır:

"Okul dışı öğrenme ortamları, çocuklara doğal çevre ve farklı mekânlarda gerçek dünya etkileşimleri aracılığıyla öğrenme fırsatları sunar. Bu ortamlar; alan gezileri (örneğin müze, bilim merkezi, hayvanat bahçesi ve akvaryum ziyaretleri), doğa yürüyüşleri, eğitim etkinlikleri ve sanal gerçeklik uygulamaları gibi geniş bir alanı kapsar. Çocuklara keşfetme, sosyalleşme, çeşitli öğrenme stillerini destekleme ve uygulamalı öğrenme deneyimleri için fırsatlar sağlar."

Okul dışı öğrenme ortamlarının etkili bir şekilde kullanılması, çocukların bilişsel gelişimlerinden öz düzenleme becerilerine kadar geniş bir yelpazede olumlu sonuçlar doğurabilmektedir. Bu ortamların çocukların gelişimsel faydalarına yönelik bazı öne çıkan katkıları şu şekildedir (Koçak, 2022):

- Öz düzenlemeyi geliştirme,
- Kaba motor gelişimini ve fiziksel uygunluğu destekleme,

- Beslenme alışkanlıklarını ve görme yetilerini güçlendirme,
- Bilişsel gelişim ve akademik performansı artırma,
- Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) belirtilerin azaltma,
- Özgüveni teşvik etme,
- Çocuklarda ekosistemler ve çevresel süreçlere yönelik farkındalık oluşturma.

Bu faydalar, okul dışı öğrenme ortamlarının sadece eğitici-öğretici olmasının ötesinde disiplinler arası ilişki kurmayı teşvik eden, bilimsel deneyimlemeyi destekleyen ve öğrenmeyi daha kalıcı hale getiren bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir (Koçak,2022).

Doğal açık hava oyunları ve öğrenme ortamları, erken çocukluk eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Çocukların doğal alanlarda deneyim kazanmasının, onların öğrenme süreçlerine etkilerini inceleyen bir çalışmada, Yeni Zelanda'daki bir erken çocukluk eğitim merkezinde 10 ay boyunca gözlem yapmıştır. Bu çalışmada, öğretmenlerin çocuklarla birlikte ormanda geçirdiği zamanın, öğretmen-çocuk etkileşimlerini ve çocukların öğrenme deneyimlerini nasıl şekillendirdiği analiz edilmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin çocuklarla birlikte ormanda geçirdiği zamanın, öğretmen-çocuk etkileşimlerini ve çocukların öğrenme deneyimlerini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir (Bulut ve Polat, 2019; Mawson, 2014).

Sonuç olarak, öğretmenlerin yönlendirdiği etkinliklerin çocukların doğaya dair bilgilerini artırmada daha etkili olduğu belirlenmiştir (Çalışkan, A. 2019). Bunun yanı sıra, çocuk merkezli etkinliklerin daha fazla bağımsızlık ve özgürlük fırsatı sunduğu ancak çevresel bilgi kazandırmada sınırlı kaldığı gözlemlenmiştir. Okul dışı öğrenme ortamları, erken çocukluk eğitiminde çocuğun bireysel ve sosyal gelişimini destekleyen önemli bir araçtır. Doğal çevre ve çeşitli öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinlikler, çocukların yalnızca akademik başarılarını değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal becerilerini de geliştirmektedir. Çocuklara gerçek dünyayı keşfetme fırsatı sunan bu ortamlar, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi teşvik etmekte, aynı zamanda öğrenme süreçlerine zenginlik katmaktadır. Eğitim programlarının, okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımını teşvik edecek şekilde düzenlenmesi, disiplinler arası bir yaklaşımı desteklemesi ve öğretmenlere bu ortamlarda rehberlik edebilecek yeterlilikler kazandırması gerekmektedir.

MEB-UNİCEF Ortaklığı ile Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı

UNICEF'in katkılarıyla hazırlanan ve 2024 yılında uygulamaya konulan okul öncesi eğitim programı, çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına yönelik zengin öğrenme deneyimleri sunmayı hedeflemektedir. Programın temel amacı, çocukların bilişsel, dil, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarını destekleyerek sağlıklı büyümelerine katkı sağlamak, onları ilkökul ve yaşam için hazır hale getirmektir (MEB, 2024).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan okul öncesi eğitim programı, çocukların gelişim düzeyleri ve bireysel özelliklerini dikkate alan, tüm gelişim alanlarını desteklemeyi hedefleyen gelişimsel bir yaklaşıma dayanmaktadır (MEB, 2024). Program, sarmal bir yapıya sahiptir ve eklektik bir model izlemektedir.

Programın temelinde “kazanım” ve “gösterge” kavramları yer almakta olup, kazanımlar ve göstergeler çocukların yaş gruplarına ve gelişimsel özelliklerine göre düzenlenmiştir. Öğretmenler, çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına uygun durumlarda programda yer almayan kazanım ve göstergeleri ekleyebilir; ancak bu tür düzenlemelerin, programın temel felsefesi ve hedefleriyle tutarlı olması gerekmektedir (MEB, 2024). Programın temel özellikleri aşağıda ifade edilmiştir:

Çocuk Merkezli: Tüm süreç çocuğun gereksinimlerine ve ilgi alanlarına göre planlanır.

Esnek: Çeşitli öğrenme stillerine ve bireysel farklılıklara uyum sağlar.

Sarmal ve Eklektik: Konular birbiriyle ilişkili ve bir üst seviyeye ilerlemeyi destekler.

Duyarlı Dönemlere Uyumlu: Çocuğun gelişim dönemlerine özel deneyimler sunar.

Oyun Temelli: Öğrenme sürecinde oyun vazgeçilmez bir araçtır.

Yaratıcılık: Çocukların özgün düşünme becerilerini teşvik eder.

Keşfetme ve Araştırma: Çocukların merak duygusunu harekete geçirerek öğrenmeyi destekler.

Yerel ve Evrensel Değerler: Millî, manevi, kültürel ve evrensel değerler dikkate alınır.

Kapsayıcı: Farklı bireysel ihtiyaçlara hitap eder ve rehberlik hizmetlerine önem verir.

Değerlendirme Süreci: Değerlendirme Süreci Çok Yönlüdür. Çocukların tüm gelişim alanlarını kapsar.

Bu programda, öğrenme merkezlerinin önemine dikkat çekilmekte ve öğretmenlerin rehberlik rolünü üstlendiği bir yapı öngörülmektedir. Günlük yaşam deneyimlerinin eğitsel amaçlarla kullanılması ise, çocukların öğrenme süreçlerini yaşamsal becerilerle ilişkilendirmelerine katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak, UNICEF'in teknik desteği ile güncellenen bu program, çocuğu merkezine alan, oyun ve keşfetme temelli bir eğitim anlayışıyla çocuğun bireysel potansiyelini en üst düzeye çıkarmayı hedeflemektedir (MEB, 2024).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı

Günümüz dünyasında bireylerden, hızlı değişimlere uyum sağlayarak toplumsal gelişime katkı sunmaları, bilimsel ve teknolojik yenilikleri desteklemeleri ve küresel sorunlarla baş edebilmeleri beklenmektedir. Geçmişte yalnızca bilgi sahibi olmak yeterli görülürken, günümüzde bilgiyi hayata geçirebilmek ve davranışlarla bütünleştirebilmek eğitim programlarının temel hedefi haline gelmiştir. Bu doğrultuda, çocukların erken yaşlardan itibaren beceri temelli bir yaklaşım çerçevesinde eğitim almalarını sağlayan programlar geliştirilmekte ve uygulanmaktadır (Sağlam, 2018).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı, çocukların becerilerini geliştirmeye yönelik bütüncül bir yaklaşımla ilkökula hazırlanmalarını hedeflemektedir. Bu program, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Beceriler Çerçevesi'ne uygun olarak tasarlanmış olup, beceri kazandırma sürecini okul öncesinden 12. sınıfa kadar devam ettiren bir yapı öngörmektedir. Bu bağlamda, okul öncesi eğitim dönemi, beceri kazanımının temel aşamasını oluşturmaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, çocukların gelişim düzeyleri ve bireysel ihtiyaçlarına göre dört temel beceri alanı üzerine inşa edilmiştir:

Alan Becerileri: Çocukların belirli bir öğrenme alanına özgü yeterlilikler kazanmasını sağlayan becerilerdir. Programda Türkçe, matematik, fen, sosyal bilgiler, hareket ve sağlık, sanat, müzik olmak üzere toplam yedi alan becerisi tanımlanmıştır.

Kavramsal Beceriler: Çocukların, belirli alan becerilerini hayata geçirirken kullandığı zihinsel süreçleri ifade eder. Bu beceriler, temel seviyede yazma ve çizme gibi aktivitelerden daha karmaşık muhakeme ve değerlendirme süreçlerine kadar geniş bir yelpazeyi kapsar.

Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerileri: Çocuğun kendini ve çevresini daha iyi anlamasını, sağlıklı ilişkiler kurmasını ve olumlu bir benlik algısı geliştirmesini sağlayan becerilerdir. Bu beceriler, farklı alanlar arasında bütünleştirici bir bağ kurarak çocuğun gelişimini destekler.

Okuryazarlık Becerileri: Çocukların, öğrenme alanlarındaki yeterliliklerini artıran bilgi ve becerilerdir. Okuryazarlık, bireysel gelişimle doğrudan ilişkili olup, alan becerileriyle etkileşim içinde bir ilerleme sunar.

Millî Eğitim Bakanlığı (2024) tarafından programın amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Çocukların bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimlerini destekleyerek olumlu alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak.
2. Çocukları ilköğretim eğitime hazırlamak.
3. Dezavantajlı ailelerden gelen çocuklar için eşit fırsatlar sunacak bir yetiştirme ortamı oluşturmak.
4. Çocukların Türkçeyi doğru, etkili ve güzel bir şekilde konuşmalarını sağlamak.
5. Çocukların toplumsal hayata uyumlarını desteklemek.

Bu program, çocukların öğrenme süreçlerini yalnızca akademik hedeflerle sınırlandırmamakta, onları fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel yönlerden bütünsel bir yaklaşımla ele alarak geleceğe hazırlamayı amaçlamaktadır. MEB'in 1994 ten beri okul öncesi eğitim programının var olan amaçlarına bu programla birlikte "Çocukların toplumsal hayata uyumunu desteklemek" amacı eklenmiştir.

MEB-UNİCEF Ortaklığı ile Güncellenen Okul Öncesi Programı ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programında Okul Dışı Öğrenme

Okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme ortamlarının eğitime entegrasyonu, günümüz eğitim yaklaşımlarında giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu yeni anlayış, 2024 yılında güncellenen Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Okul Öncesi Eğitim Programı ve aynı yıl Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda belirgin bir şekilde yer bulmuştur. Bu programlar, çocukların açık hava ve doğal çevredeki öğrenme deneyimlerini artırmaya yönelik yenilikçi yaklaşımlar sunmaktadır.

2024 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nda, okul dışı öğrenme ortamlarının önemi temel ilkeler arasında vurgulanmıştır. Programın dokuzuncu ilkesi, çocukların her gün hava koşulları ne olursa olsun açık alanda en az bir saat geçirmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu düzenleme, çocukların doğa ile olan bağını güçlendirmek ve çevresel farkındalıklarını artırmak amacı taşımaktadır. Program ayrıca, açık alan etkinliklerinin eğitimdeki yerini güçlendiren düzenlemeler içermektedir. Hareket etkinlikleri başlığı altında, doğal materyallerin ve açık hava oyun alanlarının kullanımı önerilmektedir. Örneğin, kum havuzları, tırmanma alanları, denge tahtaları ve kütükler gibi doğal materyallerin yanı sıra top, ip, tebeşir gibi yapılandırılmış materyallerin de öğrenme sürecine dahil edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, geleneksel sokak oyunları ve yöresel çocuk oyunlarının açık hava etkinlikleri kapsamına alınması önerilerek, kültürel öğelerin de çocukların öğrenme deneyimlerini zenginleştirmede kullanılabileceği ifade edilmiştir. Program, "her yer bir eğitim ortamıdır" anlayışıyla, okul dışı öğrenme ortamlarının sınıf içi öğrenmenin ötesine geçen potansiyelini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, çocukların çevresel keşifler yaparak, doğal mekanlarda öğrenme deneyimlerini artırabileceğini savunmaktadır. Açık alan oyunları ise bu bağlamda özel bir önem taşımaktadır. Çocukların bahçede oynaması, keşif yapması, koşması, tırmanması ve sınıf ortamında mümkün olmayan diğer aktiviteleri deneyimlemesi

önerilmektedir. Günlük bir ila bir buçuk saatlik açık hava etkinlikleri, çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimini destekleyen bir araç olarak ele alınmaktadır.

2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı, okul dışı öğrenme ortamlarına daha geniş bir çerçevede yer vermiştir. Bu modelde, açık hava etkinliklerinin eğitimdeki yeri daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Örneğin, temel ilkeler arasında, açık havanın bir öğrenme ortamı olarak kullanılmasının çocukların sağlıklı gelişimine katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Program, fen ve sosyal becerilerin geliştirilmesi için okul dışı öğrenme ortamlarının yaratılmasını önermektedir. Geziler, saha çalışmaları ve coğrafi gözlemler gibi etkinlikler, çocukların doğrudan gözlem yaparak öğrenmelerini destekleyecek şekilde yapılandırılmıştır. Bu süreçte, gezilerin öncesi, sırası ve sonrası olmak üzere detaylı bir planlama yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Programın önemli yeniliklerinden biri, açık hava oyun merkezleri kavramının ilk kez bir merkez yapısı içinde ele alınmasıdır. Bu merkezler, çocukların açık havada aktif zaman geçirmesini sağlayan çeşitli etkinlikleri içerir. Doğa ile iç içe bir öğrenme süreci tasarlanarak, çocukların çevreyle etkileşim kurması ve doğal materyallerden faydalanması teşvik edilmektedir. Özetle; 2024 yılında yenilenen okul öncesi eğitim programları, okul dışı öğrenme ortamlarını eğitimin merkezine yerleştiren yenilikçi yaklaşımlar sunmaktadır. Açık hava etkinlikleri, doğal materyallerin kullanımı ve geziler gibi uygulamalar, çocukların fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimlerini destekleyen fırsatlar olarak görülmektedir. Bu programlar, çocukların doğa ile bağ kurmasını ve çevresel farkındalık kazanmalarını sağlamayı hedefleyen bir vizyonun ürünüdür. Bu bağlamda, 2024 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, okul dışı öğrenme ortamlarının okul öncesi eğitimin vazgeçilmez bir parçası olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu yönüyle bu çalışmanın amacı, MEB-UNICEF Ortaklığı ile Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programını ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programını okul dışı öğrenme ortamları açısından analiz etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. MEB-UNICEF ortaklığı ile güncellenen okul öncesi programında yer alan, “okul öncesi eğitimin amaçları, temel ilkeleri ve okul öncesi eğitim programının temel özellikleri” başlıklarında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin unsurlar nelerdir?
2. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitim programında yer alan, “okul öncesi eğitimi amaçları, temel ilkeleri” başlıklarında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin unsurlar nelerdir?
3. MEB-UNICEF ortaklığı ile güncellenen okul öncesi programında 36-72 aylık çocukların, “bilişsel, dil, fiziksel gelişim ve sağlık, sosyal-duygusal gelişim ve değerler” gelişim alanlarına ait kazanım ve göstergelerdeki okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin unsurlar nelerdir?
4. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitim programının da 36-72 aylık çocukların, “Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik” alan becerilerine ait öğrenme çıktılarında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin unsurlar nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinde yer alan doküman incelemesi yoluyla toplanan verilerin analizine dayanmaktadır. Doküman incelemesi, araştırmanın amacına uygun olarak yazılı ve basılı belgelerin sistematik bir şekilde analiz edilmesini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu süreçte, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde, veriler anlamlı bir biçimde tanımlanarak yorumlanır. Araştırma kapsamında yer alan belgeler, dikkatlice incelenir ve derinlemesine bir şekilde anlamlandırılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2006).

Çalışma grubu

Bu araştırmanın örneklemini, “*Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı*” ve “*MEB-UNICEF Ortaklığı ile Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı*” oluşturmaktadır. Araştırmada, iki programın içerikleri, okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin unsurlar açısından analiz edilmiştir.

Veri toplama araçları

Bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi tercih edilmiştir. Bilimsel araştırmalarda kullanılan bir veri toplama tekniği olan doküman incelemesi, çeşitli belgelerin toplanması, incelenmesi, değerlendirilmesi ve analiz edilmesini kapsamaktadır (Sak vd., 2021). Veri toplama araçları olarak “*Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı*” ve “*MEB-UNICEF Ortaklığı ile Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı*” kullanılmıştır.

Veri toplama süreci

Araştırma kapsamında incelenecek veri toplama araçları olarak, her iki program internet ortamından elde edilmiştir. Araştırma kapsamında incelenecek veri toplama araçları olarak, “*Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı*” (MEB, 2024: <https://tegm.meb.gov.tr/www/okul-oncesi-egitim-programi/icerik/952>) ve “*MEB-UNICEF Ortaklığı ile Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı*” (MEB, 2013: <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>) Millî Eğitim Bakanlığı’nın resmî internet sitesinden temin edilmiştir. Bu belgeler, okul öncesi eğitime yönelik yeni yaklaşımları yansıtmaları ve karşılaştırmaya olanak tanınması nedeniyle tercih edilmiştir. Programlarda yer alan içerikler, “okul dışı öğrenme ortamları” açısından incelenmiştir.

Verilerin analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, önceden belirlenmiş temalar çerçevesinde verilerin düzenlenmesini, doğrudan alıntılarla desteklenerek anlamlı bir bütün oluşturulmasını sağlar. Bu yöntem, araştırmacının ulaştığı bulgulara sistematik bir bakış sunarken, okuyucunun da elde edilen sonuçları açık ve anlaşılır bir şekilde değerlendirmesine imkân tanır (Yıldırım & Şimşek, 2022). Bu süreçte her iki program okul dışı öğrenme açısından ayrıntılı incelenmiştir. Programların amaçları, temel ilkeleri, kazanım ve gösterge ve alan becerilerine göre incelenmiştir. Her program okul dışı öğrenme içerikleri açısından incelenerek elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacına yönelik olarak belirlenen dört alt araştırma sorusu doğrultusunda elde edilen veriler analiz edilmiş ve bulgular sistematik biçimde sunulmuştur. İlk olarak, 2024 yılında MEB ve UNICEF iş birliğiyle güncellenen okul öncesi eğitim programında yer alan “eğitimin amaçları, temel ilkeleri ve programın temel özellikleri” başlıklarında okul dışı öğrenme ortamlarına dair ifadeler yer verilmiştir. Ardından, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitim programında benzer başlıklarda yer alan unsurlar incelenmiştir. Üçüncü olarak, MEB-UNICEF ortak programında 36-72 aylık çocuklara yönelik gelişim alanlarında (dil, fiziksel gelişim ve sağlık, sosyal-duygusal gelişim, değerler ve bilişsel gelişim) okul dışı öğrenmeye ilişkin kazanım ve göstergeler analiz edilmiştir. Son olarak, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde yer alan alan becerileri (Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik) doğrultusunda yapılandırılan öğrenme çıktılarındaki okul dışı öğrenme unsurlarına dair bulgular sunulmuştur.

Birinci Araştırma Sorusu ile İlgili Bulgular

UNICEF-MEB ortaklığı ile güncellenen MEB okul öncesi programında yer alan, “okul öncesi eğitimin amaçları, temel ilkeleri ve okul öncesi eğitim programının temel özellikleri” başlıklarında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin unsurlar nelerdir? sorusu ile ilgili detaylı bulgular aşağıda sunulmuştur.

Okul dışı öğrenme ortamlarının önemi ve bu ortamlarda çocukların daha hızlı ve etkili gelişim gösterebileceği özellikler, UNICEF-MEB ortaklığı ile güncellenen MEB okul öncesi eğitim programında belirgin bir şekilde vurgulanmıştır. Okul öncesi eğitiminin temel ilkeleri arasında yer alan bu ifadeler okul dışı ortamlarının önemini açıkça ifade etmektedir.

- *Planlamalar yapılırken, çocukların ilgi ve ihtiyaçları kadar aile, **çevre ve okul olanakları** da göz önünde bulundurulmalıdır. (UNICEF)*
- *Hareket ve kavramanın yakın ilişkisi göz önünde bulundurularak, **hava koşulları ne olursa olsun her gün en az bir saat açık alanda etkinlikler düzenlenmeli ve çocukların doğa ile olan bağlantıları güçlendirilmelidir. (UNICEF)***
- *Gelişim ve öğrenme, **sosyal ve kültürel ortamlardan** etkilenerek gerçekleşir; bu nedenle öğretmenler, **bu ortamların** çocukların öğrenmelerine olan etkisini dikkate almalıdır. Eğitim sürecine, çocuklar, aileler ve toplum aktif bir şekilde katılmalıdır. (UNICEF)*
- Bu **Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı**'nın temel özelliklerinde ise;
- “Günlük yaşam deneyimlerini ve **çevreyi eğitim amaçlı** kullanmayı teşvik etmek”. İfadesi okul dışı öğrenme ortamların önemini ortaya koymaktadır.

Amaçlarına bakıldığında dolaylı olarak çevre özellikleri, çevreye uyumu içeren “*toplumsal hayata uyum sağlamalarını desteklemek*” ifadesi yer alsa da doğrudan okul dışı öğrenme ortamlarını içeren bir amaca rastlanmamaktadır.

Güncellenen 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda okul dışı öğrenme ortamlarına dair unsurlar şu şekilde değerlendirilmiştir: Programda belirtilen 25 temel ilkedен 3'ü okul dışı öğrenme ortamlarıyla doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca, programın temel özelliklerinden bir tanesi okul dışı öğrenme ortamlarıyla ilişkilendirilmiş olup amaç da doğrudan okul dışı öğrenmeyi içeren bir ifadeye rastlanmamıştır. Bu yönüyle 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'na kıyasla belirgin bir artış göstermektedir. 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nda okul dışı öğrenme ortamlarına dair sınırlı yer verilmiş, ancak okul dışı ortamların kullanımı genellikle fen ve doğa gözlemleri gibi daha dar kapsamlı etkinliklerde vurgulanmıştır. Bu bakımdan, 2024 Programı'nın daha geniş ve kapsayıcı bir yaklaşım sunduğu söylenebilir.

İkinci Araştırma Soru ile İlgili Bulgular

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitim programında yer alan, “okul öncesi eğitimin amaçları, temel ilkeleri” başlıklarında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin unsurlar nelerdir? sorusu ile ilgili detaylı bulgular aşağıda sunulmuştur.

Okul dışı öğrenme ortamlarına verilen önem ve çocukların okul dışı ortamlarda daha hızlı kazanabilecekleri özellikler, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı, okul öncesi eğitiminin amaçlarında; okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili doğrudan herhangi bir ifade yer almazken “*Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar*

kazanmasını sağlamalı” ifadesi dolaylı anlamda okul dışı eğitimin kazanımları içerisinde ifade edilmektedir.

Okul öncesi eğitiminin temel ilkelerinde,

- **“Eğitim ortamları** ve süreçleri çocuğun gereksinimlerine cevap vermeli ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.
- Sınıf içi ve **sınıf dışı öğrenme ortamları** çocukların beceri edinimini destekleyecek şekilde düzenlenmelidir.
- Çocuğun gelişimini ve sağlıklı yaşamını desteklemek amacıyla **açık havanın bir öğrenme ortamı** olarak kullanılması sağlanmalıdır.
- Etkinlikler planlanırken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra **çevrenin** ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır”.

Programda bulunan beş amaçtan bir tanesi okul dışı öğrenme ortamları ve kazanımlarıyla ilişkilendirilmiştir. Programda bulunan 26 temel ilkenin 4 tanesi okul dışı öğrenme ortamları ve kazanımlarıyla ilişkilendirilmiş olup programın amaçlarında da doğrudan okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili bir ifade yer almamaktadır.

Üçüncü Araştırma Sorusu ile İlgili Bulgular

MEB-UNİCEF Ortaklığı ile güncellenen okul öncesi eğitim programında 36-72 aylık çocukların; “dil, fiziksel gelişim ve sağlık, sosyal-duygusal gelişim, değerler ve bilişsel” gelişim alanlarına ait kazanım ve göstergelerdeki okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin unsurlar nelerdir? sorusu ile ilgili detaylı bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1

Gelişim Alanlarına Göre Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Atıf Yapılan Kazanım Sayıları

Gelişim Alanı	Okul Dışı Öğrenmeye Atıf Yapılan Kazanım Sayısı
Dil Gelişimi	2
Fiziksel Gelişimi	5
Sosya-Duygusal Gelişimi	5
Değerler Gelişimi	0
Bilişsel Gelişimi	0
Toplam	12

Tablo 1’e göre, araştırmacı tarafından 2024 MEB-UNİCEF Ortaklığı ile güncellenen *Okul Öncesi Eğitim Programı*’nda yer alan kazanımların doküman analizi yoluyla incelenmesi sonucu elde edilen verilere dayanmaktadır.

Dil Gelişimi

‘Kazanım 1. Sesleri ayırt eder.’

Bu kazanım, çocukların çevrelerindeki seslere duyarlı olmalarını ve doğal ortamlarda sesleri fark etmelerini amaçlar. Çocuklar, doğada bulunan sesleri (örneğin, kuş cıvıltıları, rüzgarın sesi, yaprakların hışırtısı) dinleyerek ve bu seslere duyarlılık geliştirerek çevrelerini daha dikkatli bir şekilde keşfederler. Açık alan etkinlikleri, çocukların bu sesleri doğrudan deneyimlemeleri için fırsat sağlar.

'Kazanım 8. Görsel materyalleri kullanarak özgün ürünler oluşturur.'

Açıklamada; çocukların resim, harita, şema, grafik, kukla, tablo gibi materyallerle doğa ve olayları anlamlandırmaları, zihinsel olarak yapılandırmaları ve duygu, düşünce ile bilgilerini görseller yoluyla ifade etmeleri gerektiği belirtilmektedir

Fiziksel Gelişim

'Kazanım 2. Büyük kaslarını koordineli kullanır.'

Bu kazanım, çocukların büyük kaslarını etkili ve koordineli bir şekilde kullanmalarını sağlamayı amaçlar. Kasların koordinasyonu hem biyolojik gelişim hem de çevresel faktörler ve eğitimle desteklenir. Etkinliklerde verilen farklı yönergeler, çocukların kaslarını farklı yönlerle, hızlarda ve şekillerde hareket ettirmelerini sağlar.

'Kazanım 5. Denge gerektiren hareketleri yapar.'

Bu kazanım açıklamasında çocukların farklı yüzeylerde nesne taşıma sırasında denge kurma becerilerini geliştirebilmeleri için, çeşitli zemin özelliklerine sahip (kum, çim, çakıl, halı vb.) açık ve kapalı alanlarda etkinliklerin düzenlenmesi önemli olduğundan bahsetmektedir.

'Kazanım 9. Özgün çizimler yaparak kompozisyon oluşturur.'

Bu kazanımın açıklamasında farklı materyal ve zeminlerle yapılan çizimlerin çocukların küçük kas gelişimini, problem çözme becerilerini ve yaratıcılıklarını desteklediği vurgulanmaktadır. Ayrıca, müze gibi ortamlardaki kültürel öğelere dikkat çekilerek yapılan çalışmaların, çocukların özgün ürünler üretmesine ve kültürel farkındalık kazanmalarına katkı sağladığı belirtilmektedir.

'Kazanım 14. Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.'

Bu kazanımın açıklamasında çocukların yaşam alanlarını düzenlemelerinin hem sağlıklarını koruma hem de sorumluluk bilinci geliştirme açısından önemli olduğu belirtilmektedir. Bu becerilerin gelişmesi için çocuklara yönelik etkinlikler planlanmalı ve uygun eğitim ortamları sunulması gerektiği açıklanmaktadır.

'Kazanım 23. Afetlere ilişkin uygun davranışları sergiler.'

Bu kazanımın açıklamasında çocuklara afetlerde yardım sağlayan kuruluşlar olan Kızılay ve AFAD tanıtılmalı, bu kuruluşlarla iş birliği yaparak toplumsal katılımı artırmaya yönelik etkinlikler düzenlenebilir. Ayrıca, okul dışı öğrenme etkinlikleri ile konu işlenebilmesi amaçlanmıştır.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

'Kazanım 7. Farklı kültürel özellikleri irder.'

Bu kazanımın açıklamasında Çocukların kültürel mirasa ilgisini artırmak için müzelere, ören yerlerine, kervansaraylara ve tarihi camilere (örneğin, Adana Arkeoloji Müzesi, Anavarza Ören Yeri, Hattuşa Antik Kenti, Ayasofya Camii, Mahperi Hatun Kervansarayı) alan gezileri düzenlenmeli, bu gezilerde çocukların kültürel mirasın korunmasına dair uyarı levhaları, poster/afiş hazırlama gibi etkinliklerde aktif katılımları sağlanmalıdır şeklinde yapılmıştır.

Kazanım 15. Farklı ortamlardaki kurallara uyar.

Bu kazanımın açıklamasında çocukların toplumsal yaşamda karşılaşabilecekleri çeşitli ortamların kurallarını öğrenmeleri ve bu kurallara uygun davranışlar geliştirmeleri amacıyla planlanan kazanımlara yönelik bir açıklama niteliğindedir. Kütüphane, otobüs, yemekhane ve müze gibi farklı sosyal çevrelerde gerçekleştirilecek okul dışı öğrenme etkinlikleriyle çocukların gözlem yapmaları, kuralları anlamlandırmaları ve sosyal uyum becerilerini geliştirmeleri hedeflenmektedir.

Kazanım 16. Sürdürülebilir yaşam için gerekli olan varlıkları korumayı alışkanlık hâline getirir.

Bu kazanımın açıklamasında Çocukların çevreleri hakkında bilgi edinmeleri ve çevreye duyarlı olmaları için okul dışı öğrenme etkinlikleri planlanmalıdır. Bu etkinlikler, doğada keşif yapma, açık havada oyun oynama ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarını destekleme fırsatları sunmalıdır. Çocuklar, doğa ile yakınlık kurarak çevreyi koruma bilinci geliştirebilir ve doğal kaynakları verimli kullanmayı öğrenebilirler. Yetişkinlerin olumlu tutumları, çocukların doğaya karşı değerler edinmelerine yardımcı olacaktır şeklinde açıklamada bulunulmuştur.

Kazanım 21. Estetik değerleri korur.

Bu kazanımın açıklamasında çocuklara, doğal ve yapay çevrede gözlemledikleri güzellikleri korumak için neler yapabileceklerini ifade etme ve düzenlemeler yapma fırsatı sunulmalıdır. Ayrıca, yakın çevrelerini estetik olarak düzenlemeleri için süreçler oluşturulmalı, duyuları kullanma, yaratıcılıklarını sergileme ve kendilerini ifade etme imkânı sağlanmalıdır. Bu şekilde, çocukların çevrelerini koruma becerisi geliştirebileceği öğrenme fırsatları sunulabilir olduğunu açıklamaktadır.

Kazanım 22. Sanatın/ sanat eserlerinin değerini fark eder.

Bu kazanımın açıklamasında çocukların sanat eserlerini koruma alışkanlığını kazanmaları için, yetişkin denetimi olmadan da bu beceriyi geliştirebileceği ortamlar oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca, müzeler ve sanat galerilerinde okul dışı öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesi, drama uygulamaları, kukla gösterileri, maske ve kostüm hazırlama gibi etkinliklerin yer alması amaçlanmıştır.

Tüm bu bilgiler ışığında UNICEF tarafından güncellenen okul öncesi eğitim programında okul dışı öğrenme ortamları ve kazanımları ile ilgili unsurlara kazanım- gösterge ve açıklamalarında yer verilme durumu detaylı şekilde ifade edilmiştir. Programda yer alan 28 bilişsel gelişim ile ilgili kazanım, gösterge ve açıklamalarda okul dışı öğrenme ile ilgili unsurlara ve kazanımlara yer verilmemiştir. 13 dil gelişimi ile ilgili kazanım, gösterge ve açıklamalarından 2 tanesinde okul dışı öğrenme ile ilgili unsurlara ve kazanımlara yer verilmiştir. 23 fiziksel gelişim ile ilgili kazanım, gösterge ve açıklamalarından 5 tanesinde okul dışı öğrenme ile ilgili unsurlara ve kazanımlara yer verilmiştir. 22 sosyal-duygusal gelişim ile ilgili kazanım, gösterge ve açıklamalarından 5 tanesinde okul dışı öğrenme ile ilgili unsurlara ve kazanımlara yer verilmiştir.

Dördüncü Araştırma Sorusu ile İlgili Bulgular

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul öncesi eğitim programın da 36-72 aylık çocukların; “Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik” alan becerilerine ait öğrenme çıktılarında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin unsurlar nelerdir? sorusu ile ilgili detaylı bulgular aşağıda sunulmuştur:

Matematik Alan Becerisi Öğrenme Çıktısı (MAB)

MAB 1. Ritmik ve algısal sayabilme.

Bu öğrenme çıktısının alt öğrenme çıktısının açıklamasında “Yapılandırılmış veya doğal materyaller kullanılarak, **gezi ve gözlem etkinliklerinde** veya günlük rutinler içerisinde nesnelerin/varlıkların sayılmasına yer verilebilir.” İfadesi yer almaktadır.

MAB 9. Farklı matematiksel temsillerden yararlanabilme.

Bu öğrenme çıktısının alt öğrenme çıktısının açıklamasında “**Taş, yaprak gibi doğal materyaller**, bloklar, çubuklar, kum tepsisi gibi materyallerle temsiller oluşturulabilir.” İfadesi yer almaktadır.

MAB 12. Elde ettiği/eriştiği verileri düzenleyebilme.

Bu öğrenme çıktısının alt öğrenme çıktısının açıklamasında “**sınıf içi ve dışı** etkinlikler planlanabilir.” İfadesi yer almaktadır.

Fen Alan Becerisi Öğrenme Çıktısı (FAB)

FAB 1. Günlük yaşamında fenle ilgili olaylara/olgulara ve durumlara yönelik bilimsel gözlem yapabilme.

Bu öğrenme çıktısının alt öğrenme çıktısının açıklamasında “Gece ve gündüz dilimlerinde yaşananları gözlemlemek, **yakın çevredeki canlı/cansız varlıkları gözlemlemek** ve günlük yaşamda sık karşılaşılan nesnelerin ve yapıldıkları materyallerin gözlemlenmesi...” ifadesi yer almaktadır.

FAB 3. Günlük yaşamda fen olaylarına yönelik bilimsel gözleme dayalı tahminlerde bulunabilme.

Bu öğrenme çıktısının alt öğrenme çıktısının açıklamasında “Çocukların **hava durumunu gözlemleyerek** ve anlayarak günlük yaşamlarında nasıl giyinmeleri gerektiğine dair kararlar verebilmeleri gerektiğini belirtir.” İfadesi yer almaktadır.

Ayrıca “İnsan davranışlarının çevre üzerine etkileri hakkında tahminlerini ifade eder” alt öğrenme çıktısının açıklamasında “İnsan davranışlarının çevre üzerindeki etkileri hakkında tahminlerde bulunma ve bu tahminleri ifade etme becerisini geliştirmeyi amaçlar. Çocuklar, çevreye atılan çöplerin kirliliğe yol açabileceği veya ağaç dikmenin hava kalitesini iyileştirebileceği gibi, insanların eylemlerinin olası sonuçlarını öngörerek bu konuda fikirlerini dile getirebilirler. Bu süreç, çocukların **çevresel sorumluluk bilincini artırır** ve onları **çevre dostu davranışlar** konusunda düşünmeye teşvik eder.” ifadesi yer almaktadır.

- “FAB 4. Fene yönelik olay ve/veya olgulara yönelik bilimsel veriye dayalı tahminlerde bulunabilme.
- FAB 5. Fene yönelik olay ve olguları operasyonel/işevruruk olarak tanımlayabilme
- FAB 7. Günlük hayatındaki fene yönelik olaylar hakkında gözlemlerine dayalı basit düzeyde bilimsel çıkarımlar yapabilme
- FAB 9. Bilimsel olayları/olguları açıklamak için kanıtlar kullanabilme”

Bu öğrenme çıktılarının (FAB4, FAB5, FAB7, FAB9) alt öğrenme çıktılarındaki açıklamalarına bakıldığında ise program çocukların doğal kaynakların kişisel kullanımını

verilere dayalı olarak değerlendirme becerisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çocuklar, su, hava ve toprak gibi kaynakların kullanımını gözlemleyerek sürdürülebilirlik ve korunma bilincine ulaşmaktadır. Ayrıca, iklim değişikliği, kirlilik ve doğal kaynakların tükenmesi gibi çevre sorunlarını inceleyerek gelecekteki etkilerini öngörmeyi öğrenmektedirler.

Program ayrıca, çocukların gözlem yapma, düşünme ve iletişim becerilerini geliştirmek için çevrelerindeki canlıların (kuşlar, böcekler, bitkiler) özelliklerini tanımlamalarını teşvik etmektedir. Böylece çocuklar bitkilerin ve hayvanların yaşam alanlarındaki değişikliklere verdikleri tepkileri gözlemleyerek çıkarımlarda bulunurlar. Farklı canlıların yaşam döngülerini (örneğin, tohumdan çiçeğe dönüşüm) inceleyerek bu süreçleri anlamaya ve ifade etmeye teşvik edilirler. Genel olarak, program çocukların doğa ile etkileşimde bulunmalarını ve çevresel sorumluluk kazanmalarını sağlamaktadır.

Sosyal Alan Becerisi Öğrenme Çıktısı (SAB)

SAB 7. Günlük hayatta karşılaştığı nesne/yer/toplum/olay/konu/durumlara ilişkin zaman içerisinde değişen ve benzerlik gösteren özellikleri karşılaştırabilme

Bu öğrenme çıktısının alt öğrenme çıktısının açıklamasında “Çocukların farklı özelliklerde nesneleri ve mekânları gözlemleyebilmesi için okul dışı öğrenme etkinlikleri düzenlenebilir. Bununla birlikte günlük hayatta kullandığı nesnelerin ve mekânın kullanım (işlev gibi) özelliklerini söylemesine yönelik gezi gözlem ve gerçek materyallerle etkinlikler düzenlenebilir.” İfadesi yer almaktadır.

- SAB.10. Yakın çevresinde yer alan mekânın coğrafi koşullarını tanımlayabilme
- SAB.11. Merak ettiği coğrafi olay/olgu ve mekân/ durumlara yönelik sorular sorabilme
- SAB.12. Coğrafi gözlem ve saha çalışmasını gerçekleştirebilmek için gerekli olan hazırlığı yapabilme
- SAB. 13. Coğrafi gözlem ve çalışma sahasında planlanan çalışmaları uygulayabilme
- SAB. 14. Coğrafi gözlem ve çalışma sahasından elde edilen sonuçları sözlü/görsel yolla raporlaştırabilme
- SAB.16. Yakın çevresinde bulunan bir kişi/ nesne/ mekânın konumunu belirlemek üzere takip edeceği krokiyi çözümleyebilme
- SAB.18. Coğrafi içerikli tablo, grafik şekil ve diyagramı okuyabilme ve yorumlayabilme
- SAB.19. Coğrafi içerikli tablo, grafik şekil ve diyagramı hazırlayabilme
- SAB.22. İhtiyaçların karşılanabilmesi için bir gelire ihtiyaç olduğunu anlayabilme”

Bu öğrenme çıktılarının (SAB 10, SAB 11, SAB 12, SAB 13, SAB 14, SAB 16, SAB 18, SAB 19, SAB 22) alt öğrenme çıktılarındaki açıklamalarına bakıldığında; program çocukların farklı özellikteki nesneleri ve mekânları gözlemleyebilmesi için okul dışı öğrenme etkinliklerini teşvik etmektedir. Bu kapsamda, günlük hayatta kullanılan nesnelerin ve mekânların işlevleri üzerine gezi ve gözlem etkinlikleri düzenlenebilir.

Öğretmenler, çocukların yakın çevrelerindeki coğrafi özellikleri anlamalarına yardımcı olmak amacıyla duyuusal deneyimler sunarak öğrenmeyi pekiştirebilir. Örneğin, yağmur yağdığında çocukların yağmur damlalarını hissetmeleri veya bir su kenarına gezi düzenleyerek coğrafi özellikleri keşfetmeleri sağlanabilir. Doğa yürüyüşleri sırasında, çocukların doğrudan deneyim yaşamasını destekleyerek öğrenmeyi güçlendirmek mümkündür. Çocuklara yağmur, kar ve gökkuşağı gibi coğrafi olayları deneyimleyebilecekleri somut etkinlikler sunulması önerilir. Örneğin, dışarıda yağmuru izlemek veya yapay kar oluşturarak oynamak gibi aktiviteler düzenlenebilir. Doğa gezileri aracılığıyla çocukların gerçek dağları, denizleri ve gölleri

görmeleri sağlanabilir. Ayrıca, öğretmenler çocukların hava olayları ve yeryüzü şekillerini keşfetmeleri için fırsatlar tanımalıdır. Kar yağdığında dışarı çıkıp kar tanelerini hissetmelerini sağlamak veya göl veya akarsuyun yanından geçerken gözlemlerini tartışmak gibi etkinlikler düzenlenebilir. Gezi-gözlem çalışmalarında gidilecek mekânlar hakkında görsellerin incelenmesi, çocukların hazırlıklı ve bilinçli bir şekilde gözlem yapmalarını destekler.

Çocuklar gezi sırasında tablo veya grafik üzerindeki bilgileri görsel olarak inceleyebilir ve hava durumu tabloları üzerinden gözlemler yapmaları istenebilir. Öğretmenler, gezi-gözlem sırasında çocukların dikkatini çeken doğal ve beşerî unsurları gözlemlemeleri için yönergeler verebilir. Bu bağlamda, çevre konusundaki bilgilendirme öncesi önem taşır; çevrenin korunması ve olumsuz davranışların zararları hakkında bilgi vermek çocukların bilinçlenmesine katkıda bulunur. Gezi sırasında öğretmen, çevre dostu davranışları model olmalı; çöp atmama, bitkileri koparmama gibi davranışları sergilemelidir. Bu şekilde, çocukların çevreyi koruma sorumluluğu kazanmaları teşvik edilir. Ayrıca, gezi-gözlem çalışmaları sonucunda elde edilen materyaller (taş, yaprak, dal gibi) ile sanat ve fen-matematik çalışmaları gerçekleştirilebilir. Okul bahçesinde hazırlanacak define haritası etkinliği ile çocuklar, bireysel veya grup olarak hedefe ulaşmak için rotayı takip edebilirler. Bu tür tekrar eden uygulamalar, çocukların becerilerini pekiştirirken özgüvenlerini artırır.

Son olarak, dışarıda gerçekleştirilecek hava durumu gözlem etkinlikleriyle çocuklar görsel uyumlu hava koşullarını gözlemeleme fırsatı bulur. Örneğin, güneşli bir günde güneş görseline uygun bir gün olduğunu göstererek çocukların görselle ilişkilendirmeleri sağlanabilir. Ayrıca, farklı iş yerlerini ziyaret ederek farklı meslek gruplarını yerinde gözlemeleme fırsatları sunulabilir; market, eczane veya park gibi mekânlara düzenlenecek gezilerle çocukların meslekleri tanımaları desteklenir.

Hareket ve Sağlık Alan Becerisi Öğrenme Çıktısı (HSBA)

HSBA 1. Farklı çevre ve fiziksel etkinliklerde büyük kas becerilerini etkin bir şekilde uygulayabilme.

Bu öğrenme çıktısının alt öğrenme çıktısındaki açıklamasında “Sınıf içinde belli bir mesafede zıplama gibi daha kısa mesafeli hareketler tercih edilirken, bahçede, salonda ya da okul dışı öğrenme ortamlarında koşma gibi daha geniş alana ihtiyaç duyan hareketler tercih edilebilir” ifadesi yer almaktadır.

HSAB 9. Aktif ve sağlıklı yaşam için hareket edebilme.

Bu öğrenme çıktısının alt öğrenme çıktısındaki açıklamasında “Aktif yaşam becerileri çocuğun hareketli etkinliklere istekli katılmasını içermektedir. Sınıf içinde, salonda, bahçede vb. yerlerde hareketli etkinliklere, oyunlara çocukların katılmaya istekli olması beklenir. Öğretmenin hareket etkinliklerini, oyunları sıklıkla kullanması çocukların isteklerini arttıracaktır” ifadesi yer almaktadır.

Sanat Alan Becerisi Öğrenme Çıktısı (SNAB)

SNAB 2. Sanat eseri inceleyebilme

Bu öğrenme çıktısının alt öğrenme çıktısındaki açıklamasında “Çocuklar sanat eserlerini sanat ortamlarında bizzat görerek inceleyebilecekleri gibi sınıf ortamında da teknolojik araçlar yardımıyla inceleyebilirler” ifadesi yer almaktadır.

SNAB 3. Sanat eserlerine ve sanatçılara değer verebilme

Bu öğrenme çıktısının alt öğrenme çıktısındaki açıklamasında “Bu amaçla çocukların müze, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri gibi mekânları ziyaret etmeleri sağlanarak sanatçı ve üretim süreci hakkında gözlem yapmaları ve düşünceleri teşvik edilebilir, çocuklarla sanat eserlerinin sergilendiği müzelere, sanat galerilerine, sanat atölyelerine gidilebilir ve Çocuklarla sanat eserlerinin sergilendiği müzelere, sanat galerilerine, sanat atölyelerine gidilmesindeki asıl amaç sadece o ortama bir gezi düzenlenmesi olarak düşünülmemelidir. Çocukların dijital veya gerçek sanat ortamlarında sergilenen geleneksel ve evrensel sanat eserlerini incelemeleri, inceledikleri eserler hakkında sohbet etmeleri, eserleri incelerken bunun bir oyuna dönüştürülmesi önemlidir. Bu sayede, sanat mekânlarını erken yaşlardan itibaren düzenli ziyaret eden, sanat eserlerini yakından ve derinlemesine inceleyen, bu eserler hakkında düşünme, soru sorma fırsatı verilen çocukların ileriki yaşlarda da sanatı izleyen, sanat eserlerine ve sanatçılara değer veren bireyler olmaları sağlanabilir” ifadesi yer almaktadır.

Tüm bu bilgiler ışığında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul öncesi eğitim programının okul dışı öğrenme ortamları ve kazanımları ile ilgili unsurlara öğrenme çıktıları- alt öğrenme çıktıları ve açıklamalarında yer verilme durumu detaylı şekilde ifade edilmiştir. Programda yer alan 14 matematik alan becerisi ile ilgili öğrenme çıktısı, alt öğrenme çıktıları ve açıklamalardan 4 öğrenme çıktısı 5 alt öğrenme çıktısında okul dışı öğrenme ile ilgili unsurlara ve kazanımlara yer verilmiştir. 10 fen alan becerisi ile ilgili öğrenme çıktısı, alt öğrenme çıktıları ve açıklamalardan 6 öğrenme çıktısı 13 alt öğrenme çıktısında okul dışı öğrenme ile ilgili unsurlara ve kazanımlara yer verilmiştir. 22 sosyal alan becerisi ile ilgili alt öğrenme çıktıları ve alt öğrenme çıktıları ve açıklamalarından 11 öğrenme çıktısı 15 alt öğrenme çıktısında okul dışı öğrenme ile ilgili unsurlara ve kazanımlara yer verilmiştir. 12 hareket ve sağlık alan becerisi ile ilgili öğrenme çıktısı, alt öğrenme çıktıları ve açıklamalardan 2 öğrenme çıktısı 2 alt öğrenme çıktısında okul dışı öğrenme ile ilgili unsurlara ve kazanımlara yer verilmiştir. 4 sanat alan becerisi ile ilgili öğrenme çıktısı, alt öğrenme çıktıları ve açıklamalardan 2 öğrenme çıktısı 4 alt öğrenme çıktısında okul dışı öğrenme ile ilgili unsurlara ve kazanımlara yer verilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma, MEB-UNICEF Ortaklığı ile Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ile 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nın *okul dışı öğrenme ortamlarına yer verme* ve *kazanımlar* açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesini amaçlamaktadır. Öncelikle, okul dışı öğrenme ortamlarının tanımı yapılmış ve bu ortamların okul öncesi eğitimdeki önemi üzerinde durulmuştur (Eshach, 2007; Şen, 2022).

Araştırma bulguları, her iki programın amaçlarında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin benzer yönelimlerin bulunduğunu göstermektedir. 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde, sınıf dışı öğrenme ortamlarının önemine dair vurgular yalnızca 14. ve 15. ilkelere değil; 9. ilke gibi diğer temel ilkelere de yansıtılmıştır. Bu kapsamda “sınıf içi ve dışı öğrenme ortamlarının beceri edinimini destekleyecek şekilde düzenlenmesi” ve “açık havanın öğrenme ortamı olarak kullanılması” gibi ifadeler dikkat çekmektedir. Programın bu yönü, beceri temelli yapısıyla doğayla etkileşim hâlinde öğrenmeyi ön plana çıkarmakta; bilimsel süreç becerilerinin geliştirilmesini desteklemektedir (Bakioğlu & Karamustafaoğlu, 2020; İnce & Akcanca, 2021). Ancak okul dışı öğrenme ortamlarına dair bu yaklaşım, güncellenen MEB-UNICEF programında da çeşitli biçimlerde yer almakta; doğa, çevre ve açık hava temelli etkinliklerle desteklenmektedir. Dolayısıyla her iki programda yer alan ilkeler birlikte değerlendirilmeli; bütüncül ve tutarlı bir öğretim anlayışı ile okul dışı öğrenme ortamlarının eğitime entegrasyonu güçlendirilmelidir.

2024 Maarif Modeli'nde “zenginleştirme stratejileri” başlığı altında alan gezileri ve davetli konuşmacılar gibi uygulamaların yer alması, çocukların gerçek dünya ile etkileşim kurarak

öğrenmelerini somutlaştırmaktadır. Açık hava öğrenme merkezinin programa dahil edilmesi ise çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerini desteklemeyi ve öğrenmeyi gerçek yaşamla ilişkilendirmeyi hedeflemektedir (Şen, 2022).

Ayrıca okul dışı öğrenme ortamları; doğa yürüyüşleri, müze ziyaretleri ve sanal gerçeklik uygulamaları gibi çeşitli etkinliklerle çocuklara keşfetme, sosyalleşme ve uygulamalı öğrenme fırsatları sunmaktadır (Öztürk & Bozkurt Altan, 2019). Bu tür ortamlar, çocukların gözlem yapma, tahminlerde bulunma, soru sorma ve bilimsel dili kullanma gibi beceriler geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda, çocukların aktif katılım göstererek öğrenme süreçlerine dâhil olmaları, bilgiyi sadece pasif bir şekilde almak yerine kendi deneyimleri üzerinden yapılandırmalarını mümkün kılmaktadır (Eshach, 2007; İnce & Akcanca, 2021).

Öğrenmenin kalıcılığını artıran bu ortamlar, çocukların bireysel öğrenme hızlarına ve ilgilerine uygun şekilde öğrenmelerine imkân tanımakta; bu sayede onların özgüven, problem çözme ve yaratıcı düşünme gibi üst düzey bilişsel becerilerinin gelişimini desteklemektedir (Beasley & Butler, 2021).

Bu doğrultuda, okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen deneysel uygulamalara dayalı çalışmalarla sürecin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Deneysel uygulamalar, çocukların doğrudan gözlem yaparak, deneyler gerçekleştirerek ve sonuçlar üzerinde tartışarak bilimsel süreç becerilerini güçlendirmelerine olanak sağlamaktadır. Özellikle açık hava laboratuvarı çalışmaları, doğadaki nesne ve olayları inceleme etkinlikleri, çocukların deneyim yoluyla bilgi edinmelerini teşvik etmekte ve merak duygularını beslemektedir (Rickinson et al., 2004).

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarını günlük akışa dâhil etmeleri bu süreci daha etkili ve verimli hâle getirmektedir. Bu bağlamda önerilen uygulamalar arasında:

- Mevsim koşullarına uygun olarak bahçede günlük çember rutinleri oluşturulması,
- Serbest zamanlarda gözlem çalışmaları ve haftalık değerlendirme etkinliklerinin yapılması,
- Görsel materyaller yerine mümkün olduğunca doğal ya da sınıf dışı materyallerin kullanılmasına özen gösterilmesi,
- Tematik alan gezilerinin proje temelli öğrenme süreçleriyle ilişkilendirilmesi bulunmaktadır (Bakioğlu & Karamustafaoğlu, 2020; Şen, 2022).

Bu tür bütüncül yaklaşımlar sayesinde çocukların hem akademik başarıları hem de doğayla, çevreyle ve sosyal yaşamla olan bağları güçlenmektedir (Waite, 2011).

Sonuç olarak, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, okul dışı öğrenme ortamlarına verdiği önem ile öne çıkmakta ve bu ortamlar aracılığıyla çocukların öğrenme isteğini, merak duygusunu, sosyal etkileşimlerini ve bilimsel düşünme becerilerini desteklemektedir (Öztürk & Bozkurt Altan, 2019; Şen, 2022).

Etik Bildirimi

Yazarlar, aralarında ya da herhangi bir kişi ve/veya kurum ile ilgili çıkar çatışması bulunmadığını, tüm araştırmacıların çalışmaya eşit katkı sunduğunu beyan eder. Yazarlar ayrıca araştırma sürecinde tüm etik kurallara uyduklarını belirtir.

Bu araştırma için; ☒ Etik kurul iznine gerek yoktur.
☐ Üniversitesi Etik kurulundan izin alınmıştır.

Tarih: .../.../.... Sayı:

Kaynakça

- Akkoyunlu, B., Akman, B. ve Tuğrul, B. (2002). Investigation of kindergarten children's computer literacy skills. *Journal of Qafqaz University*, 9(1), 43-52.
- Akduman, G. G. (2016). Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi. G. U. Balat (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (ss. 1-15). Nobel.
- Avraamidou, L. (2015). Reconceptualizing elementary teacher preparation: A case for informal science education. *International Journal of Science Education*, 37(1), 108–135. <https://doi.org/10.1080/09500693.2014.957733>
- Ay, Y., Anagün, Ş. S., ve Demir, Z. M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretiminde okul dışı öğrenme hakkındaki görüşleri. *Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(15), 103-118. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8702>
- Aydemir, İ., ve Toker-Gökçe, A. (2016). Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri. In *IIIrd International Eurasian Educational Research Congress Bildiri Kitabı* (pp. 630-638). Anı.
- Bakioğlu, B., ve Karamustafaoğlu, S. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının fen eğitiminde kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 45(202), 251-268. <https://doi.org/10.15390/EB.2020.8702>
- Beames, S., Higgins, P., & Nicol, R. (2012). *Learning outside the classroom: Theory and guidelines for practice*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203816011>
- Beasley, K., & Butler, D. (2021). Outdoor learning and young children's development [Yayımlanmamış çalışma].
- Bentsen, P., Jensen, F. S., Mygind, E., & Randrup, T. B. (2010). The extent and dissemination of udeskole in Danish schools. *Urban Forestry & Urban Greening*, 9(3), 235-243. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2010.02.001>
- Bulut, Y., ve Polat, Ö. (2019). Erken çocukluk eğitiminde sürdürülebilirlik kavramının incelenmesi. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 35-58. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/fuuiibfdergi/issue/51484/668167>
- Çalışkan, A. (2019). Doğayla öğrenme ve öğretmenlerin rolü. *Erken Çocukluk Eğitimi Dergisi*, 23(4), 89-101.
- Cooper, A. (2015). Nature and the outdoor learning environment: The forgotten resource in early childhood education. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 3(1), 85-97. <https://naturalstart.org/sites/default/files/journal/3.cooper-final.pdf>
- Coyle, K. J. (2010). *Back to school: Back outside! How outdoor education and outdoor school time create high performance students*. National Wildlife Federation. <https://www.nwf.org/Back-to-School>
- Çelikkaleli, Ö. (2014). Bilim, eğitim psikolojisi ve gelişimle ilgili kavramlar. In R. Ç. Eroğul & F. Yurtal (Eds.), *Eğitim psikolojisi el kitabı* içinde (ss. 1–46). Mentis.
- Eshach, H. (2007). Bridging in-school and out-of-school learning: Formal, non-formal, and informal education. *Journal of Science Education and Technology*, 16(2), 171-190. <https://doi.org/10.1007/s10956-006-9027-1>
- Göloğlu-Demir, C., ve Çetin, F. (2021). Okul dışı öğrenme (ODÖ) faaliyetlerine yönelik öğretmen öz-yeterlik inançları ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 613-634. <https://doi.org/10.37217/tebd.901426>

- Güngör, C. (2021). Out-of-school education. Ş. Koca (Ed.), *Research and reviews in educational sciences - I* içinde (1. baskı, ss. 33-52). Gece Kitaplığı.
- Hannu, S. (1993). Centre education motivation and learning in informal education. *Helsinki University-Finland, Research Report, 119*.
- İnce, M., ve Akcanca, N. (2021). Erken çocukluk döneminde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 48-67. <https://doi.org/10.24130/eccd-jeces.2021.26103>
- Koçak, M. (2022). *Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına yönelik bir olgubilim çalışması* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi], Hacettepe Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=K7vbTDufBEz4bnxskOhrRA&no=CPr2N7Z1xZw1wmtvhKZozg>
- Kubat, U. (2018). Okul dışı öğrenme ortamları hakkında fen bilgisi öğretmen adaylarının görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (48), 111-135. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.428062>
- Mawson, W. B. (2014). Experiencing the “wild woods”: the impact of pedagogy on children’s experience of a natural environment. *European Early Childhood Education Research Journal*, 22(4), 513-524. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2014.947833>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul öncesi eğitim programı (MEB-UNICEF Ortaklığı ile Güncellenmiştir)*. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitim programı*. <https://tegm.meb.gov.tr/www/okul-oncesi-egitim-programi/icerik/952>
- Öztürk, G., ve Bozkurt Altan, E. (2019). Okul dışı öğrenme ortamlarının okul öncesi dönemde kullanımı. *Abi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(3), 90-101.
- Rickinson, M., Dillon, J., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D., & Benefield, P. (2004). *A review of research on outdoor learning*. National Foundation for Educational Research and King’s College London.
- Sağlam, M. (2018). 21. yüzyılda eğitim: Bilgi toplumundan öğrenen topluma. *Eğitim ve Bilim*, 43(193), 1-16. <https://doi.org/10.15390/EB.2018.6943>
- Saraç, H. (2017). Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: İçerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 60-81.
- Sarıoğlu, A. B., ve Küçüközer, H. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili görüşlerinin araştırılması. *Informal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 1-15.
- Sontay, G., Tutar, M., ve Karamustafaoğlu, O. (2016). Okul dışı öğrenme ortamları ile fen öğretimi hakkında öğrenci görüşleri: Planetaryum gezisi. *Informal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-24.
- Şen, M. (2022). Açık hava öğrenme ortamlarının okul öncesi dönemdeki yeri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 720-742. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.10c3s34m>
- Waite, S. (2011). *Teaching and learning outside the classroom: Personal values, alternative pedagogies and standards*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203844890>